

Sygn. akt II PSK 122/22

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z powództwa D. G.
przeciwko Szkole Podstawowej w G.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 marca 2023 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy
z dnia 11 kwietnia 2022 r., sygn. akt VI Pa 104/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej Szkoły Podstawowej w G. kwotę 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powódka D. G. domagała się odszkodowania za bezprawne odwołanie ze stanowiska Dyrektora Szkoły Podstawowej [...] w G. Uzasadniając swoje stanowisko, powódka podniosła, że Zarządzeniem nr [...] z dnia 2 listopada 2020 r. Burmistrz G. odwołał ją, w czasie roku szkolnego i bez wypowiedzenia, ze stanowiska dyrektora pozwanej SP a odwołanie to nastąpiło z naruszeniem art. 66 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, gdyż żadna ze wskazanych w powyższym, bardzo obszernym, zarządzeniu przyczyn odwołania powódki ze stanowiska dyrektora nie stanowiła

szczególnie uzasadnionego przypadku przewidzianego w art. 66 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo oświatowe.

Sąd Rejonowy w Inowrocławiu IV Wydział Pracy wyrokiem z dnia 30 lipca 2021 r. oddalił powództwo D. G. o odszkodowanie i zasądził na rzecz pozwanej Szkoły Podstawowej w G. zwrot kosztów zastępstwa procesowego. Apelację od powyższego wyroku wniosła Powódka, żądając zmiany zaskarżonego orzeczenia w całości i zasądzenia od pozwanej odszkodowania za bezprawne odwołanie z funkcji dyrektora SP w G. i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2022 r. oddalił apelację powódki i zasądził na rzecz strony pozwanej zwrot kosztów zastępstwa prawnego. Zdaniem Sądu II instancji apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie, gdyż Sąd Rejonowy zgromadził obszerny materiał dowodowy, w oparciu o który ustalił prawidłowy stan faktyczny i wywodził właściwe wnioski natury prawnej. Sąd Okręgowy podzielił w całości te ustalenia, jak również rozważania prawne Sądu I instancji, które uznał za własne. Jak wskazał Sąd Apelacyjny argumentacja Sądu I instancji odpowiadała zasadom logicznego rozumowania, nie zawierała sprzeczności, jednocześnie zaś wskazywała na bezstronny, racjonalny i wszechstronny sposób rozważenia materiału dowodowego. Natomiast formułowane w apelacji zarzuty opierały się jedynie na zwykłej polemice z oceną materiału dowodowego dokonaną przez Sąd Rejonowy, która nie posiadała rzeczywistego oparcia w tym materiale i nie była zgodna z zasadami logiki argumentacyjnej. Okoliczność braku aprobaty powódki dla powstania w G. drugiej szkoły podstawowej oraz będąca tego pochodną stała przeszkoda z jej strony działań podejmowanych zarówno przez organ prowadzący, jak i dyrektora nowopowstałej szkoły zmierzających do rozwoju (poszerzania o kolejne oddziały) drugiej placówki (uzasadniana rzekomym kierowaniem się przez powódkę literą prawa - obowiązującymi przepisami), a w każdym razie notoryczne próby wykazywania (eksponowania) przez nią - na różne sposoby- wadliwości tego przedsięwzięcia (jako chybionego pomysłu autorstwa burmistrza, przezeń wdrażanego) jest w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności potwierdzonych w nim kolejnych działań lub zaniechań powódki, a

także treści przytaczanych przez stronę wcześniejszych publicznych wypowiedzi jest oczywista.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w kontekście doświadczenia zawodowego powódki, jej kwalifikacji (wieloletni nauczyciel i dyrektor placówki oświatowej) wydaje się oczywistym, iż w sytuacji planowanego „odpływu” uczniów SP do SP1 sporządzając w kwietniu 2020 r. arkusz organizacyjny na rok szkolny 2020/2021 dla kierowanej przez siebie placówki oświatowej i uwzględniając w nim nadal 137 dzieci, które od września zgodnie z deklaracjami ich rodziców miały uczęszczać do drugiej z placówek funkcjonujących w G., miała ona pełną świadomość ryzyka związanego z powstaniem kilkuosobowych oddziałów i łączącymi się z tym trudnościami nie tylko w sferze organizacyjnej, finansowej, ale również poważnymi zaburzeniami w funkcji edukacyjnej i wychowawczej placówki.

W ocenie Sądu odwoławczego, na gruncie przedmiotowej sprawy zaistniał szczególny przypadek, o którym mowa w art. 66 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016r. Prawo oświatowe uzasadniający natychmiastowe odwołanie powódki ze stanowisk dyrektora kierowanej przez nią placówki oświatowej. Poza tym § 17 Rozporządzenia MEN z 28 lutego 2019 r. określa jedynie termin, do którego należy złożyć arkusz organizacyjny, ale w żadnym punkcie przepis ten nie stanowi o stanie liczbowym uczniów placówki na dzień 21 kwietnia 2020 r., wynikającym z księgi uczniów czy systemu informacji oświatowej.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 11 kwietnia 2022 r. wniosła powódka, zaskarżając go w całości i opierając skargę kasacyjną na naruszeniu przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 66 ust. 1 pkt 2 oraz art. 110 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe w związku z § 17 Rozporządzenia MEN z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczególnej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. z 2019 r., poz. 502). Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy w całości, a także o uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Inowrocławiu z dnia 30 lipca 2021 r. i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonych wyroków i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez

uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polegające na ustaleniu:

a) według jakiego stanu i na podstawie jakich dokumentów dyrektor placówki winien ustalić liczbę uczniów w poszczególnych oddziałach, które winien ujmować w projekcie arkusza organizacyjnego placówki na kolejny rok szkolny, w szczególności przedmiot stanu osobowego uczniów winien być brany pod uwagę zgodnie z treścią § 17 Rozporządzenia MEN z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczególnej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. z 2019 r., poz. 502) oraz art. 110 ustawy Prawo oświatowe, a co za tym idzie czy wystarczające dla przyjęcia i ustalenia tego stanu osobowego wystarczające jest przekazanie przez Dyrektora równorzędnej placówki działającej na terenie gminy ilościowej informacji (bez wskazania imion i nazwisk uczniów) co do uczniów pragnących kontynuować naukę w kolejnym roku szkolnym w nowej placówce - szkole podstawowej i czy przedmiotowa informacja stanowi wystarczającą podstawę do nieujmowania wskazanych w sposób ilościowy uczniów w projekcie arkusza organizacyjnego na nadchodzący rok szkolny;

b) że okoliczność polegająca na konstruowaniu przez powódkę projektu arkusza organizacyjnego jedynie w oparciu o imienne wnioski rodziców i opiekunów prawnych uczniów co do zgłaszanej chęci kontynuowania nauki w innej równorzędnej szkole podstawowej położonej na terenie tej samej gminy, z pominięciem ilościowej informacji (bez wskazania imion i nazwisk uczniów) co do uczniów pragnących kontynuować naukę w kolejnym roku szkolnym w nowej placówce przekazana przez dyrektora równoległej szkoły z terenu tej samej gminy stanowi okoliczność uzasadniającą zastosowanie wobec Powódki pełniące funkcję dyrektora szkoły środka w postaci odwołania z tej funkcji w trybie nadzwyczajnym opisanym w treści art. 66 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, z ostrożności procesowej, w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Tymczasem w przedmiotowej skardze sam wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie został w ogóle uzasadniony. Na etapie przedsądu rolą Sądu Najwyższego nie jest szczegółowe roztrząsanie podstaw kasacyjnych. Obowiązkiem strony jest przedstawienie przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi w taki sposób, aby oczywista trafność skargi kasacyjnej dla przeciętnego prawnika była niewątpliwa, z góry widoczna, bez konieczności głębszej analizy stosunku prawnego oraz bez sprawdzania i oceny dowodów. Wniosek powódki warunków tych nie spełnia.

Przypomnieć należy, że skarga kasacyjna nie jest (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zatem zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.),

a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Przypomnienie to ma znaczenie, gdyż zgłoszone przez powódkę pytania o ustalenie koncentrują uwagę na stanie faktycznym i ocenie dowodów.

Zwrócić uwagę należy również na to, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, w uzasadnieniu wniosku winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane na podstawie okoliczności mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy

przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek Skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w zasadzie postawione dwa pytania nie spełniają wyżej określonych kryteriów. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to, że przyczyny odwołania nauczyciela ze stanowiska kierowniczego (dyrektora, wicedyrektora lub innego stanowiska kierowniczego) w szkole lub placówce publicznej zostały określone w art. 66 Prawa Oświatowego w sposób wyczerpujący (M. Pilich [w:] A. Olszewski, M. Pilich, Prawo oświatowe. Komentarz, wyd. III, Warszawa 2022, art. 66). Tym samym wykluczone jest odwołanie umotywowane wystąpieniem jakiegokolwiek innej przesłanki lub dokonane w innym trybie niż wynikający z komentowanego przepisu (Zob. teza 1 wyroku Sądu Najwyższego z 19 lutego 1997 r., III RN 3/97, OSNAPiUS 1997 nr 19, poz. 369, LEX nr 29973, z glosą aprobowaną J. Homplewicza, OSP 1998 nr 3, poz. 51, s. 121). Z kolei w art. 66 ust. 1 pkt 1 Prawo Oświatowe ustawodawca posłużył się zwrotem „przypadki szczególnie uzasadnione”. Jego rozumienie będzie podobne do zbliżonego zwrotu w art. 63 ust. 21 z tym że tam jest mowa jedynie o „uzasadnionych przypadkach”. Różnica polega zatem na dodaniu przysłówka „szczególnie”, co zawęży pole zastosowania tego przepisu do sytuacji zupełnie wyjątkowych (wyroki NSA: z 1 września 2010 r., I OSK 933/10, LEX nr 602589; z 9 września 2021 r., III OSK 2403/21, LEX nr 3227287; z 13.04.2022 r., III OSK 1059/21, LEX nr 3343607) i nadzwyczajnych, kiedy organ odwołujący ma pełne prawo ocenić, że dalsze kierowanie szkołą, placówką lub jej wyodrębnioną organizacyjnie częścią stanowi istotne zagrożenie dla osiągnięcia jej celów, lub z jakichkolwiek innych, obiektywnie ważnych względów jest nie do przyjęcia. Chodzi o działanie lub zaniechanie o charakterze wykraczającym poza działanie rutynowe czy też codzienne, mające charakter niedopełnienia obowiązków, lub naruszenia uprawnień określonych prawem, przez nauczyciela – dyrektora szkoły, powodujące destabilizację realizacji funkcji (dydaktycznej, wychowawczej i oświatowej) szkoły i

dlatego konieczne jest natychmiastowe zaprzestanie wykonywania funkcji dyrektora, albowiem dalsze zajmowanie tego stanowiska godzi w interes szkoły jako interes publiczny. Jeszcze inne określenie omawianej przesłanki odwołania w orzecznictwie wskazuje na to, że muszą zachodzić takie okoliczności, które obiektywnie powodują destabilizację pod względem dydaktycznym, wychowawczym czy oświatowym jednostki oświatowej kierowanej przez nauczyciela, a jedyną możliwością zapobieżenia takiej sytuacji jest odwołanie dyrektora w trakcie roku szkolnego; subiektywne przekonanie organu prowadzącego o potrzebie odwołania nie jest wystarczające (zob. m.in. wyroki NSA: z 9 kwietnia 2013 r., I OSK 2703/12, LEX nr 1336391; z 26 września 2014 r., I OSK 1433/14, LEX nr 1587470; z 31 stycznia 2017 r., I OSK 2330/16, LEX nr 2267906; z 29 września 2021 r., III OSK 1903/21, LEX nr 3239963; z 23 marca 2022 r., III OSK 2784/21, LEX nr 3328801). Zatem organ dokonujący czynności odwołania ze stanowiska powinien stwierdzić - przez elementy stanu faktycznego - czy były to zdarzenia (działania lub zaniechania): o charakterze zupełnie wyjątkowym, nadzwyczajnym (wykraczającym poza działanie rutynowe, codzienne); mające charakter niedopełnienia obowiązków lub naruszenia uprawnień, określonych prawem. Jak również czy stwierdzone uchybienia powodują destabilizację w realizacji funkcji (dydaktycznej, wychowawczej i oświatowej) szkoły i dlatego jest konieczne natychmiastowe zaprzestanie wykonywania funkcji dyrektora, albowiem dalsze zajmowanie stanowiska godzi w interes szkoły jako interes publiczny (wyrok WSA w Białymstoku z 26 kwietnia 2012 r., II SA/Bk 924/11, LEX nr 1163108; aprobowo zob. m.in. wyrok NSA z 28 kwietnia 2020 r., I OSK 4450/18, LEX nr 2974767).

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy dokonał oceny, że na gruncie przedmiotowej sprawy zaistniał szczególny przypadek, o którym mowa w art. 66 ust. 1 pkt 2 Prawo Oświatowe. Ocena ta dokonana została całościowo w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i bynajmniej nie odnosiła się wyłącznie do sposobu sporządzenia przez Skarżącą arkusza organizacyjnego placówki oraz ustalenia liczby uczniów w poszczególnych oddziałach, co próbuje forsować Skarżąca. Arkusz organizacji szkoły i przedszkola – zgodnie z brzmieniem art. 110 Prawo Oświatowe – jest dokumentem opracowywanym przez

dyrektora szkoły i zatwierdzanym przez organ i określa szczegółową organizację w szkole w danym roku szkolnym nauczania, wychowania i opieki, a w szczególności liczbę i rozkład godzin zajęć dla poszczególnych oddziałów oraz ich podział pomiędzy nauczycieli danej szkoły. W arkuszu organizacyjnym szkoły zamieszcza się w szczególności: liczbę oddziałów poszczególnych klas, a także liczbę uczniów w oddziałach; liczbę pracowników szkoły, łącznie z pracownikami zajmującymi stanowiska kierownicze oraz ogólną liczbę godzin zajęć edukacyjnych finansowanych ze środków przydzielonych szkole przez organ prowadzący (z uwzględnieniem ramowych planów nauczania). Natomiast szczegółowy wykaz treści arkusza uregulowany został w §17 ust. 1-3 Rozporządzenia MEN z dnia 28 lutego 2019 r. (por. przesłanki odwołania dyrektora szkoły w trybie natychmiastowym, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku z dnia 17 września 2021 r., II SA/Bk 607/21).

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż Skarżąca nie wykazała potrzeby rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji, a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 1 i § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]